

KRONOLOŠKA TABELA OD POSTANKA RIMA
DO PROPASTI ZAPADNOG RIMSKOG CARSTVA

pr. n. e.	
753	– osnivanje Rima (legenda o Romulu i Remu) i početak kraljevstva, na brežuljku Palatinu
753-715	– kralj Romul
	– otmica Sabinjanki
715-673	– Numa Pompilije – prema legendi osnivač rimske religije i cehova, vrši razdiobu zemljišta i zasniva Vestin kult
673-642	– Tul Hostilije – razara Albu Longu, pobjeda nad Sabinjanima, Latinima, Etruščanima
640-616	– Anko Marcije – gradi most preko Tibra i luku Ostiju
616-579	– Tarkvinije Prisko – pokorava Latine, Sabinjane i Etruščane
578-535	– Servije Tulije – građani se dijele prema imovini u centurije
534-509	– Tarkvinije Oholi – posljednji kralj, protjeran iz Rima, gradi hram Jupitera Kapitolijskog
509	– Rim postaje republika – početak konzulata
	– prvi konzuli – Junije Brut i Tarkvinije Kolatin
504	– Porsena napada Rim, ali ga ne osvaja
499	– Rimljani pobjeđuju Latine kod Regilskog jezera
494	– pobuna plebejaca na Svetom brdu, osnivanje plebejskog tribunata (tradicionalni datum)
493	– Koriolan vodi vojsku Volščana na Rim, ali odustaje od osvajanja
486	– projekt agrarnog zakona Spurija Kasija
	– Cincinat pobjeđuje Volščane
480	– bitka kod Himere – pobjeda Grka
474	– bitka kod Kume – Hijeron Sirakuški nanosi poraz Etruščanima – propast etruščanske moći
471	– početak plebejskog tribunata (prema Diodoru)
451-450	– izbor komisije decemvira, zapisivanje običajnog prava, zakoni XII ploča
	– staleška borba
449	– druga pobuna plebejaca i sporazum staleža
445	– <i>Lex Canuleia</i> (Kanulejev zakon) – dozvoljen brak između patricija i plebejaca
444	– prvi vojni tribuni s konzulskom vlašću (<i>comitia centuriata</i>) – tu dužnost mogu vršiti i plebejci
	– timokratsko uređenje – glasanje prema imovinskim razredima
443	– uvođenje cenzure – cenzori se biraju samo iz redova patricija
406	– opsada Veja
396	– osvajanje Veja – Rim postaje najveća sila u Srednjoj Italiji
390 ili 387	– prijelaz Kelta preko Apenina, zauzimanje Rima
oko 380	– obnova grada
367-366	– zakoni Licinija i Sekstija (nastaje činovničko plemstvo)

142

362	– uvođenje prvih scenskih igara
354	– savez Rima sa Samničanima
348	– ugovor s Kartagom
	– pobjeda Lucija Furijskog nad Galima
343-341	– prvi samnitski rat – Rimljani zauzimaju Kampaniju
340-338	– latinski rat
339	– jedan od cenzora mora biti plebejac
336	– kolegij kurulskih edila
327-304	– drugi samnitski rat
326	– Peteljev zakon
321	– bitka u Kaudinskom klancu
312	– cenzura Apija Klaudija
304	– Gnej Flavije objavljuje sudske formule i kalendare
300	– zakon Oguinija – plebejci mogu biti birani za pontifike i augure
298-290	– treći samnitski rat
295	– Rimljani pobjeđuju kod Sentina
287	– Hortenzijev zakon – odluke naroda imaju snagu zakona
285	– osvajanje sjevernih oblasti Italije
280-272	– rat s Pirom
280	– bitka kod Herakleje
279	– bitka kod Auskula
	– ugovor s Kartagom o zajedničkoj borbi protiv Pira
275	– bitka kod Beneventa
oko 274-204	– Gnej Nevije, rimski pjesnik
273	– uspostavljanje diplomatskih odnosa između Egipta i Rima
272	– osvajanje Tarenta
	– Rim stječe vlast nad donjom Italijom
	– potčinjavanje Samničana, Lukanaca i Brutija Rimu
	– Rimljani stupaju u tješnju vezu s grčkom kulturom
270-265	– osvajanje cijele Italije, osim Cisalpinske Galije
265	– pokoravanje Volsinija i završetak osvajanja Italije
264-241	– prvi punski rat – Kartaga se odriče Sicilije koja postaje prva rimska provincija
264	– prve gladijatorske borbe u Rimu
260	– bitka kod Mila – pobjeda Rimljana
256	– ekspedicija Marka Atilija Regula u Afriku
254-184	– komediograf Plaut
246-183	– Hanibal
241	– pobjeda Rimljana kod Egatskih otoka
	– Lutacijev ugovor – osvajanje Sicilije
240-236	– zauzimanje Sardinije
240-220	– reforma centurijatskih komicija
do 240	– prvi počeci rimske književnosti – od prvih pisanih spomenika do Livija Andronika
240-80	– arhajska književnost – od Livija Andronika do Suline diktature
239-169	– Enije, rimski pjesnik

143

- 238-227 – zauzimanje Korzike
 234-149 – Marko Porcije Katon Stariji
 232 – Flaminijev tribunal
 231 – Sardinija i Korzika postaju rimske provincije
 229-228 – prvi ilirski rat – Teuta (ilirski kraljica)
 226 – ugovor između Rima i Hazdrubala o Ebru
 223 – pohod Gaja Flaminija protiv Gala
 222 – kraj borbe s Galima i osnivanje kolonija Placencije i Kremone
 220 – Flaminijeva cenzura
 – Klaudijev zakon
 219 – drugi ilirski rat
 – Hanibal opsjeda i zauzima grad Sagunt
 – rat s Demetrijem Hvarskim
 218-201 – drugi punski rat
 218 – Hanibal prelazi Alpe
 – bitka kod Ticina i Trebije
 217 – bitka kod Trazimenskog jezera
 216 – bitka kod Kane – težak poraz Rimljana
 215-205 – prvi makedonski rat
 211 – Hanibal pod zidinama Rima
 – Rimljani zauzimaju Sirakuzu – Arhimedova smrt
 210 – pohod Publija Kornelija Scipiona u Španjolsku
 144 209 – Rimljani zauzimaju Novu Kartagu
 207 – bitka kod Metaura – Hazdrubalova pogibija
 204 – Publije Kornelije Scipion u Africi
 202 – bitka kod Zame – Hanibalov poraz
 – uspon viteškog staleža
 200-120 – Polibije, povjesničar
 200-197 – drugi makedonski rat
 199 – pokušaj pobune robova u Laciju
 197 – bitka kod Kinoskefala
 196 – ustanak robova u Etruriji
 195-133 – osvajanje Španjolske
 195 – Hanibalovo bjekstvo na Istok
 – poraz Nabida
 192-188 – rat Rima s Antiohom III
 190 – bitka kod Magnezije
 190-159 – komediograf Terencije Afrikanac
 oko 190 – ustanak robova-pastira u Apuliji
 184 – Katonova cenzura
 181-179 – ustanak Keltibera
 180-102 – Lucilije, pjesnik
 171-167 – treći makedonski rat
 168 – bitka kod Pidne – poraz Perzeja i Makedonaca
 oko 160 – prve grčke škole u Rimu

- 154 – ustanak Luzitanaca pod Virijatovim vodstvom
 oko 150 – uvođenje formularnog sudskog postupka
 149-148 – ustanak u Makedoniji, lažni Filip
 149-146 – treći punski rat
 148 – Makedonija postaje rimska provincija
 146 – zauzeće i uništenje Kartage i Korinta, pokorenje Grčke
 – Afrika postaje rimska provincija
 138-133 – numantinski rat
 138-132 – prvi ustanak robova na Siciliji
 133 – zauzeće Numancije
 – priključenje Pergamske kraljevine Rimu
 – tribunal Tiberija Grakha
 – djelovanje braće Grakhi
 133-121 – Aristonikov ustanak
 132-130 – zakonodavna djelatnost Gaja Grakha
 123-122 – ubijen Gaj Grakho
 121 – Mitridat VI Eupator
 120-63 – Marijev tribunal
 119 – Marko Terencije Varon, polihistor
 116-27 – rat s Kimbrima i Teutoncima
 113-101 – agrarni zakon Spurija Torija
 111 – rat protiv Jugurte
 111-105 – prvi Marijev konzulat
 107 – Marko Tulije Ciceron
 106-43 – bitka kod Arauziona
 105 – drugi ustanak robova na Siciliji
 104-101 – bitka kod Akve Sekstije – Marije pobjeđuje Teutonce
 102 – bitka kod Vercele – Marije pobjeđuje Cimbri
 101 – pokret Apuleja Saturnina
 100 – Gaj Julije Cezar
 100-44 – pjesnik Lukrecije
 98-55 – tribunal Marka Livija Druza
 91 – saveznički rat
 90-88 – zakon Julija Cezara o davanju prava rimskog građanstva saveznicima koji su ostali vjerni Rimu (*Lex Iulia*)
 90 – zakon Plaucija i Papirija
 89 – prvi rat s Mitridatom
 89-84 – građanski rat između Marija i Sule
 88-84 – Sulin prevrat
 88 – vladavina marijevaca
 87-82 – Marijeva smrt
 87 – pjesnik Gaj Valerije Katul
 87 ili 84-54 – povjesničar Gaj Salustije Krisp
 87-35 – bitka kod Heroneje
 86 – bitka kod Orhomena
 85 – dardanski mir između Sule i Mitridata

- 83-82 – borba Sule s marijevcima
- drugi rat s Mitridatom
- 82-79 – Sulina diktatura i proskripcije
- 81 pr. n. e. – zlatno doba rimske književnosti (od Suline diktature do Augustove smrti); dijeli se na Ciceronov vijek (80-30.pr.n.e.) i na Augustov vijek (30.pr.n.e. – 14 n.e.)
- 14 n. e.
- 80-72 – rat sa Sertorijem
- 79 – Sula vraća ovlaštenje diktatora
- 78 – Lepidov ustanak
- Sulina smrt
- 74-71 – ustanak robova pod vodstvom Spartaka
- 74-64 – treći makedonski rat
- 72 – borba između Pompeja i Sertorija
- 70 – konzulat Pompeja i Krasa
- Aurelijev zakon
- proces protiv Vera
- 70-19 – Publije Vergilije Maron, pjesnik
- 67 – Gabinijev zakon
- Pompejev pokret protiv gusara
- 66 – Manilijev zakon
- 65 – Pompej u Zakavkazju
- 65-9 – Kvint Horacije Flak, pjesnik
- 64 – Pompejev pohod u Siriju
- 64-63 – projekt zakona Servilija Rula
- 63-62 – Katilinina urota
- Ciceronov konzulat
- 62 – bitka kod Pistorije
- Pompej se vraća u Italiju
- 60 – prvi trijumvirat (Cezar, Pompej, Kras)
- 59 – Cezarov konzulat
- agrarni zakoni
- zakon o iznuđivanjima u provincijama
- 59. pr. n. e.
- 17 n. e. – Tit Livije, povjesničar
- 58 – Klodijev tribunat
- 58-50 – Cezarova uprava Galijom
- 58-51 – Cezarovi ratovi u Galiji
- 56 – sastanak trijumvira u Luki
- 55 – konzulat Pompeja i Krasa
- Pompej gradi prvo kameno kazalište u Rimu
- 54-52 – ustanak u Galiji
- 54-19 – Albije Tibul, pjesnik
- 53 – Krasov pohod u Mezopotamiju
- bitka kod Kare
- 52 – ubistvo Klodija i Pompejev konzulat
- 51 – Galija postaje rimska provincija

- 50 – raskid između Cezara i Pompeja
- 49-45 – Cezar prelazi rječicu Rubikon
- bitka kod Ilerde
- 48 – pokret Celija Rufa
- bitka kod Farsala – Pompejev poraz i smrt
- 48-47 – aleksandrijski rat
- 47 – Dolabelin pokret
- Cezarova pobjeda nad Farnakom
- 46 – bitka kod Tapsa
- 45 – Cezarova reforma kalendara (1. 1)
- bitka kod Munde
- 44 – Cezarovo ubojstvo (15. 3)
- pokret lažnog Marija
- početak Antonijeve borbe sa senatorskom strankom
- Ciceronove *Filipike*
- 43 – bitka kod Mutine
- stvaranje drugog trijumvirata (Oktavijan, Antonije, Lepid)
- 43 pr. n. e.
- 17 n. e. – Publije Ovidije Nazon, pjesnik
- 42 – bitka kod Filipa
- 41-40 – peruzinski rat
- 40 – sporazum u Brundiziju
- 39 – sporazum u Puteolima između trijumvira i Seksta Pompeja
- 37 – drugi sporazum u Brundiziju
- 36 – bitke kod Mila i Nauloha i poraz Seksta Pompeja
- Antonijev pohod protiv Parta
- 32 – raskid između Oktavijana i Antonija
- 31 – bitka kod Akcija (2. 9)
- svršetak građanskog rata
- 30 – smrt Antonija i Kleopatre
- Egipat postaje rimska provincija
- 27 pr. n. e.
- 14 n. e. – vladavina Augusta – osnivanje principata
- 24-19 – ustanak u Španjolskoj
- 23 – August preuzima vanjskopolitičke poslove
- 18 – Augustovi zakoni o moralu
- 17 – stoljetne (sekularne) igre
- n. e.
- 2 – zakon Fufija Kaninija
- 4-65 – Lucije Anej Seneka, filozof
- 4 – zakon Elija Sencija
- 6-9 – ustanak robova u Panoniji i Iliriji pod Batonovim vodstvom
- 9 – bitka u Teutoburškoj šumi
- 14-37 – Tiberijeva vlada

- 14-68 – julijevsko-klaudijevska dinastija
 14 – ukidanje izbornih komicija
 – pobuna rajnskih i dunavskih legija
 14-117 – srebrno doba rimske književnosti (od Tiberija do Hadrijana)
 17-21 – ustanak u Africi
 21 – ustanak u Galiji
 – ustanak u Trakiji
 23-79 – Plinije Stariji, polihistor
 24 – nemiri robova u Južnoj Italiji
 37-41 – vlada Gaja Cezara Kaligule
 39-65 – Lucije Anej Lukan, pjesnik
 40-104 – Marko Valerije Marcijal, epigramatičar
 41-54 – Kaludijeva vlada
 42 – pokušaj ustanka u Iliriji
 43 – pohod u Britaniju
 45 – završetak pokorenja Mauretanije
 46 – Klaudije uništava Tračku kraljevinu
 oko 46-126 – Plutarh iz Heroneje
 48 – dodjela *ius honorum* nekim stanovnicima Galije
 50-120 – Epiktet, filozof
 54-68 – Neronova vlada
 oko 55-120 – Kornelije Tacit, povjesničar
 60-113 – Juvenal, satiričar
 61-130 – Plinije Mlađi
 61 – gušenje Boudikina ustanka u Britaniji
 64 – požar u Rimu
 – prvi progon kršćana
 – Pizonova zavjera
 65 – judejski rat
 66-70 – građanski rat
 68-69 – vladavina Galbe, Otona i Vitelija
 69-96 – dinastija Flavijevaca
 69-79 – Vespazijanova vlada
 70 – razorenje Jeruzalema
 70-140 – Gaj Svetonije Trankvil, povjesničar
 77-83 – pohodi Julija Agrikole u Britaniji
 79 – erupcija Vezuva – propast Pompeja, Herkulana i Stabija
 79-81 – Titova vlada
 81-96 – Domicijanova vladā
 96-192 – dinastija Antonina
 96-98 – Nervina vlada
 98-117 – Trajanova vlada
 101-106 – Trajanov rat u Dakiji
 113-117 – Trajanov rat s Partima
 115-117 – ustanak Judejaca na Cipru, u Kirenaici i Egiptu

- 117-476 – doba propadanja rimske književnosti (od Hadrijana do propasti Zapadnog Rimskog Carstva)
 117-138 – Hadrijanova vlada
 120-180 – Lukijan iz Samostate, satiričar
 132-135 – ustanak Bar-Kohbe
 138-161 – vlada Antonina Pija
 152 – ustanak u Aheji
 155-235 – Dion Kasije, povjesničar
 161-180 – vlada Marka Aurelija
 161-169 – Lucije Ver, suvladar
 169-180 – rat s Kvadima, Markomanima i drugim barbarskim plemenima
 172 – ustanak bukolā u Egiptu
 175 – pobuna Avidija Kasija protiv Marka Aurelija
 180-192 – Komodova vlada
 193-197 – građanski ratovi
 193 – vlada Pertinaksa
 – vlada Didija Julijana
 193-235 – dinastija Severā
 193-211 – Septimije Sever, car
 193-194 – Pescenije Niger, protucar
 193-197 – Klodije Albin, protucar
 196 – osvajanje sjeverne Mezopotamije i osnivanje rimske kolonije u Nizibisu
 208-211 – Severov pohod u Britaniju
 211-217 – vlada Aurelija Antonina Karakale
 211-212 – Geta – car
 212 – Karakalin edikt o dodjeljivanju prava građanstva stanovnicima provincija
 213 – Karakalin rat s germanskim plemenima
 217-218 – Makrin – car
 218-222 – Elagabal – car
 222-235 – Aleksandar Sever – car
 226 – prevrat u Partiji – početak vladavine dinastije Sasanida
 232 – Aleksandrov pohod u Mezopotamiju
 234-235 – Aleksandrov rat s Germanima
 235-238 – Maksimin – car
 238 – ustanak Gordijana u Africi – carevi: Gordijan I i Gordijan II
 – Balbin – car
 – Pupijen – car
 238-244 – Gordijan III – car
 244-249 – vlada Filipa Arapina
 247-249 – Filip (Mlađi) – suvladar
 249-251 – Decije – car
 250 – progoni kršćana u cijelom Carstvu
 251 – carevi – Decije (Mlađi) i Hostilijan
 251-253 – carevi – Trebonijan Gal i Voluzijan

- 253 -- Emilijan -- car
- 253-260 -- Valerijan -- car
- 253-268 -- Galijen -- car
- 258-268 -- Postum -- car
- 260 -- Valerijanov poraz u ratu s Perzijom
- 268-270 -- Viktorin i Klaudije Gotski -- carevi
- 270-273 -- Tetrik -- vladar u Galiji
- 270 -- Kvintil -- car
- 270-275 -- Aurelijan -- car
- 273 -- razorenje Palmire
- 275-276 -- Tacit -- car
- 276 -- Florijan -- car
- 276-282 -- Prob -- car
- 282-283 -- Kar -- car
- 283-285 -- Karin -- car
- 283-284 -- Numerijan -- car
- oko 280 -- pokret bagauda u Galiji
- 284-305 -- Dioklecijan -- car
- 286-305 -- Maksimijan -- car
- 286-293 -- Karauzije -- vladar u Britaniji
- 286 -- Maksimijanova pobjeda nad bagaudima u Galiji
- 293 -- imenovanje Konstancija i Galerija za cezare
- 293-290 -- Alekt -- vladar u Britaniji
- 303-304 -- edikti protiv kršćana
- 305-307 -- Flavije Sever -- car
- 305-313 -- Maksimin Daja -- car
- 306-337 -- Konstantin -- car
- 307-312 -- Maksencije -- car
- 308-311 -- Licinije -- car
- 308 -- carska konferencija u Kamutu
- 312 -- Konstantinova pobjeda nad Maksencijem na Milvijskom mostu
- 313 -- proglašenje vjerske trpeljivosti prema kršćanima (Milanski edikt)
- 316 i 325 -- edikti o povezivanju kurijala s kurijom
- 317 -- povezivanje majstora-kovača novca s kolegijima
- 324 -- Konstantin je porazio Licinija, svog suvladara
- 325 -- Nikejski sabor
- 330 -- Konstantinopol -- nova prijestolnica Carstva
- 330-400 -- Amijan Marcellin, povjesničar
- 332 -- Konstantinova konstitucija o vezanju kolona za zemlju
- 337-340 -- Konstantin II -- car
- 337-350 -- Konstant -- car
- 337-361 -- Konstancije -- car, sloboda kršćanstva
- 350-353 -- Magnencije -- car
- 361-363 -- Julijan Otpadnik -- car
- 363-364 -- Jovijan -- car
- 364-375 -- Valentijan -- car

- 364-378 -- Valent -- car
- 367-383 -- Gracijan -- car
- 375-392 -- Valentijan (II) Mlađi -- car
- 375 -- početak seobe Germana
- 378 -- bitka kod Hadrijanopola
- 379-395 -- Teodozije I -- car
- 383-388 -- Magno Maksim -- car
- 384-388 -- Flavije Viktor -- car
- 391 -- kršćanstvo -- državna vjera
- 392-394 -- Eugenije -- car
- 395 -- Teodozijeova smrt
- podjela Rimskog Carstva na Istočno i Zapadno
- 395-423 -- Honorije -- car
- 407-411 -- Konstantin III -- protucar
- 409-410 -- Prisko Atal -- protucar
- 410 -- Alarik zauzima i pustoši Rim
- 414-415 -- Prisko Atal -- protucar (drugi put)
- 420 -- učvršćivanje Vandalā u Španjolskoj
- 421 -- Konstancije III -- car
- 423-425 -- Ivan -- car
- 425-454 -- Valentijan (III) -- car
- 429 -- Vandali osvajaju veći dio Numidije i Afrike
- 451 -- bitka na Katalaunskim poljima
- 455 -- Petronije Maksim -- car
- 455-456 -- Avit -- car
- 457-461 -- Majorijan -- car
- 461-465 -- Libije Sever -- car
- 467-472 -- Prokopije Antemije -- car
- 472 -- Olibrije -- car
- 473-474 -- Glicerije -- car
- 474-475 -- Nepot -- car
- 475-476 -- Romul Augustul -- posljednji car
- 476 -- pad Zapadnog Rimskog Carstva